

různé

DĚJINY DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY 1939–1945

10. díl. Dokončení porážky fašistického Německa.

Na začátku roku 1979 vyšel v Moskvě desátý díl dvanáctisvazkových „Dějiny druhé světové války 1939–1945“ pod názvem „Dokončení porážky fašistického Německa“. Knihu připravil Institut vojenské historie ministerstva obrany SSSR ve spolupráci s Institutem marxismu-leninismu při ÚV KSSS, institutem obecné historie Akademie věd SSSR a Institutem historie SSSR Akademie věd SSSR.

Autorský kolektiv za čtení N. I. Šelechova v knize objasňuje události závěrečného období druhé světové války v Evropě (leden – květen 1945). V jeho průběhu společným úsilím armád států anti-hitlerovské koalice, za rozhodující úlohy sovětských ozbrojených sil byla dokončena porážka fašistického Německa. Aktem o bezpodmínečné kapitulaci skončila zločinná cesta agresora. Fašismus v Německu přestal existovat jako státní politický systém a vojenská síla.

V závěrečném období války v Evropě, tak jako i dříve, probíhaly na sovětsko-německé frontě rozhodující události. Od ledna roku 1945, od Baltského moře po Drávu, vedly sovětské ozbrojené síly zdrucující údery na hlavní strategická uskupení nepřítele. V průběhu viselsko-oderské, východopruské, budapeštské, vídeňské, berlínské, pražské a dalších velkých útočných operací zabezpečily rychlou porážku hlavních sil wehrmachtu a vítězné ukončení války v Evropě. Výsledek operací roku 1945 prokázal tak rostoucí sílu sovětských ozbrojených sil a přednosti jejich vojenského umění.

Všechny nejdůležitější situace a závěry desátého dílu jsou všestranně zdůvodněny. Jsou zpracovány na základě argumentů a bohatých historických pramenů, na základě velkého množství nových dokumentů a archivů Sovětského svazu a mnoha jiných států světa.

Svazek je úplnou a hlubokou analýzou situace, která vznikla na frontách před vedením největších strategických operací. Hodnotí situaci a plány stran, průběh a výsledky ozbrojeného zápasu. Objasňuje politické, ekonomické a vojenské příčiny vítězství Sovětského svazu a jeho ozbrojených sil, jasně ukazuje vedoucí úlohu komunistické strany při porážce fašismu,

hromadné hrdinství a hrdinské činy sovětských vojáků a pracovníků týlu.

Kniha se skládá z úvodu, dvou částí a závěru. Obsahuje kromě toho chronologický přehled hlavních událostí, abecední seznam jmen, geografických názvů a přehled map.

V souladu s konkrétními popisovanými problémy má kniha tuto strukturu:

První část — „Závěrečné vítězství v Evropě“ obsahuje rozbor vojenskopolitické situace v posledním období druhé světové války v Evropě, operací sovětských ozbrojených sil k osvobození Polska, Maďarska, Československa a Jugoslávie, přípravy a vedení berlínské operace a konečně opatření a podmínky bezpodmínečné kapitulace fašistického Německa. Má dvanáct kapitol:

1. Vojenskopolitická situace v Evropě a plány válečných stran.
2. Osvobození Polska.
3. Porážka hitlerovských vojsk ve východním Prusku.
4. Krymská konference.
5. Útok Sovětské armády ve východním Pomořansku a Slezsku.
6. Osvobození Maďarska, Rakouska, Československa a Jugoslávie.
7. Bojová činnost sovětského válečného loďstva.

V první části autoři analyzují vojenskopolitickou situaci, která vznikla v Evropě na začátku konečných sražení v roce 1945. Podrobně charakterizují stav ozbrojených sil válečných stran, především Sovětské armády a válečného loďstva. To umožňuje hlouběji pochopit podstatu a charakteristické zvláštnosti přípravy a vedení nejdůležitějších operací tohoto období války.

V důsledku energických opatření komunistické strany a sovětské vlády, hrdinného úsilí všeho lidu na začátku roku 1945 značně vzrostly počty a technická vybavenost armády a válečného loďstva.

Na frontě bojovalo 473 střeleckých, vzdušných výsadkových a jezdeckých divízií, 21 tankových a 12 mechanizovaných sborů a velké množství dalších svazků a útvarů.

Spolu se sovětskými vojsky bojovaly: bulharská, polská a dvě rumunské armády, československý armádní sbor, francouzský letecký pluk „Normandie — Němen“. K 1. lednu roku 1945 měly 347 100 vojáků a důstojníků, 3 979 děl a minome-

8. Útok spojeneckých vojsk v západním Německu a v severní Itálii.

9. Válečná činnost na Atlantickém oceánu a na Středozemním moři.

10. Hnutí odporu národů Evropy. Další revoluční změny.

11. Dobyť Berlína. Dokončení osvobození Československa.

12. Bezpodmínečná kapitulace fašistického Německa.

Druhá část — „Politika, ekonomika a vojenské umění“ popisuje hlavně úlohu politického řízení, organizátorské a ideologické práce strany v sovětských ozbrojených silách a v národním hospodářství SSSR, dále charakteristické rysy vojenského umění válečných států a mezinárodní vztahy v závěrečném období války v Evropě. Má pět kapitol:

13. Organizátorská a ideologická práce komunistické strany.

14. Další vzestup národního hospodářství Sovětského svazu. Přejedání k mírové výstavbě.

15. Válečná ekonomika hlavních kapitalistických států.

16. Vojenské umění ozbrojených sil válečných států.

17. Mezinárodní vztahy. Boj SSSR za demokratický mír.

tů, 181 tanků a SHD, 427 bojových letounů. Na sovětsko-německé frontě bojovalo (bez zálohy Hlavního stanu) celkem 6,7 miliónů lidí, 107 300 děl a minometů, 12 100 tanků a SHD, 14 700 bojových letounů. Sovětská vojska měla převahu nad nepřitelem: v živé síle — 1,8, v dělech a minometech — 1,9, v tankích a SHD — 1,5, v bojových letunech — 3,6násobnou.

I když fašistické Německo prožívalo velkou krizi, přesto mělo k dispozici značné ozbrojené síly. Německé fašistické vedení mělo na sovětsko-německé frontě 169 divízií (z toho 22 tankových a 9 motorizovaných) a 20 brigád. Spolu s maďarskými jednotkami mělo hitlerovské Německo na východní frontě 3,7 miliónů lidí, 56 200 děl a minometů, 8 100 tanků a SHD, 4 100 letounů.

Na západní a italské frontě soustředili hitlerovci 103 divízií a 4 brigády, které měly ve svém složení 1,9 miliónu lidí, 45 000 děl a minometů, 3 500 tanků a SHD, 2 700 letounů.

Na sovětsko-německé frontě mělo tak

německé fašistické velení 1,7krát více sil než na západě a v Itálii.

Po přechodu sovětských ozbrojených sil do rozhodného útoku v lednu roku 1945 se tento poměr ještě více změnil, protože německé fašistické velení úspěšně přesunulo ze západu nejbojeschopnější divize. Od ledna do konce války bylo to celkem 42 pěších, 6 tankových, 4 motorizované a 1 jezdeckou divizi a 5 brigád různého určení.

Tyto údaje přesvědčivě svědčí o tom, že i v závěrečném období války drželi hitlerovci hlavní síly své armády na sovětsko-německé frontě. Tam probíhala rozhodující sražení, která rozhodla o výsledku války.

Státy antihitlerovské koalice se snažily dokončit porážku fašistického Německa a přinutit je k bezpodmínečné kapitulaci.

Proto Hlavní stan vrchního velení stanovil rozhodné cíle operací v závěrečném období války v Evropě. Sovětské ozbrojené síly měly dokončit zničení hitlerovské armády, splnit velké internacionální poslání — osvobodit porobené národy Evropy a pomoci jim při obnově národní nezávislosti a suverenity. Hlavní stan plánoval současně vedení velkých útočných operací na všech strategických směrech sovětsko-německé fronty s rozhodným rozvíjením úspěchu do hloubky. Hlavní úder byl veden na středním, berlínském směru.

Strategické plány velení ozbrojených sil USA a Velké Británie byly rozpracovány v závislosti na situaci na sovětsko-německé frontě. Po vyjití sovětských vojsk za hranice SSSR snažili se Angloameričané všemožně stupňovat útok svých vojsk na východ, do nitra Německa. Plánovaný postup však nebyl tak rychlý. Protiútok německých fašistických vojsk v Ardenách ještě více zkomplikoval plány spojenců. Až teprve po zahájení rozsáhlého útoku sovětských vojsk v Polsku na pomoc spojencům, po přesunu německých fašistických vojsk ze západu na sovětsko-německou frontu, došlo k upřesnění operačních strategických plánů západních spojenců. V nich předpokládali postupné vedení operací k vyjití svých vojsk k Rýnu, k ovládnutí rúrského průmyslového prostoru a k dalšímu rozvinutí útoku na Berlín.

Hitlerovské velení, které soustředilo nejbojeschopnější vojska na východě, urychleně budovalo obranu. Dopustilo se však velkých omylů při hodnocení plánů sovětského Hlavního velení. Předpokládalo, že hlavní události se rozvinou na severním a jižním křídle sovětsko-německé fronty a ne na středním směru.

Uskutečnění plánu sovětského Hlavního velení začalo v lednu roku 1945 rozsáhlým útokem pěti frontů v rámci dvou strategických operací: viselsko-oderské a východopruské.

Ve viselsko-oderské operaci, největší operaci od začátku Velké vlastenecké války, sovětská vojska společně s 1. polskou armádou zničila hlavní síly německé fašistické skupiny armád „A“, osvobodila většinu území Polska a jeho hlavní město Varšavu. Operace byla pečlivě připravena a dovedné maskování zabezpečilo dosažení strategického překvapení. Soustředění sil a prostředků na úsecích průlomu umožnilo v krátké době prolomit obranu nepřitele a zahájit jeho rozhodné pronásledování silami tankových armád a sborů, které obcházely uzly odporu a bojovaly v odtržení od vševojskových armád za podpory hlavních sil ieteckých armád. To znemožňovalo hitlerovcům organizovat obranu na některém předem připraveném postavení.

Východopruská operace, spojená celkovým zámyslem s operacemi na jiných směrech, je jednou z poučných útočných operací Velké vlastenecké války. Sovětská vojska v jejím průběhu úspěšně plnila tak složitý úkol, jako je průlom silně opevněné obrany nepřitele a rozvíjení úspěchu v terénu a v podmínkách počasí, velmi nepříznivých pro útok. V důsledku uskutečnění této operace bylo odříznuto od hlavních sil a zničeno silné uskupení nepřitele ve východním Prusku. To vytvářelo výhodné podmínky pro rozvíjení dalšího útoku Sovětské armády na hlavním, berlínském směru. Houževnatý odpor nepřitele vyžadoval soustředění velkých sil na úzkých úsecích průlomu k překonání jeho opevněné a hluboce členěné obrany a k dokončení průlomu použit rychlé skupiny armád a tankového sboru z podřízenosti frontu. Průlom taktické hloubky obrany byl zdoluhavý (od dvou do šesti dnů). Avšak zničení záloh nepřitele v taktické hloubce umožnilo v dalším průběhu zvýšit tempa útoku a za 13—18 dní dokončit obklíčení a rozdělení celého východopruského uskupení.

Zničení německých fašistických vojsk v Polsku a ve východním Prusku přineslo osvobození polského lidu, zbavilo fašistické Německo rozsáhlého území, důležitých průmyslových prostorů. Poskytlo podstatnou pomoc spojencům na západě a vytvořilo podmínky pro další činnost sovětských vojsk v Pomořanech, Slezsku a na berlínském směru.

Na jižním křídle sovětsko-německé fronty hodnotilo německé fašistické velení Maďarsko jako předpolí v celkovém

systému obrany Rakouska a jižního Německa. Soustředilo tam značné síly a plánovalo vysvobodit obklíčené uskupení vojsk v Budapešti, stabilizovat frontu a část sil přesunout k bojové činnosti u Berlína.

Sovětská vojska, v podmínkách nevelké převahy v silách a prostředcích, nejenže úspěšně odrazila protiútok nepřítelů u jezera Balaton, ale připravila a uskutečnila řadu postupných strategických operací v Maďarsku, Rakousku a Československu. To urychlilo kapitulaci německých fašistických vojsk v severní Itálii, jejich odchod z Jugoslávie a napomáhalo zničení nepřítelů na hlavním, berlínském směru.

Berlínská a pražská operace sovětských ozbrojených sil vítězně zakončily válečnou činnost v Evropě.

Berlínská operace byla největší operací z hlediska použitých sil a prostředků v průběhu jejího vedení. Zúčastnilo se jí v sestavě tři frontů (1. a 2. běloruského a 1. ukrajinského) 2,5 miliónu lidí, 41 600 děl a minometů, 6 250 tanků a SHD, 7 500 bojových letounů.

V průběhu berlínské operace zničila sovětská vojska jedno z nejsilnějších uskupení fašistických vojsk v počtu 70 pěších, 12 tankových a 11 motorizovaných divízi a velkou část letectva wehrmachtu. Vítězství bylo získáno v urputných bojích. Za období od 16. dubna do 8. května ztratila sovětská vojska přes 102 000 lidí.

Operace byla celkovým přínosem pro teorii a praxi sovětského vojenského umění. Přesnost zámyslu, soustředění velkých sil na směrech hlavních úderů, vysoké hustoty prostředků ničení a umičování, hluboké členění vojsk do sledů — to vše zabezpečovalo poměrně rychlý průlom obrany nepřítelů, obklíčení a zničení jeho hlavních sil.

Uskutečnění současného útoku tří frontů v 300 kilometrovém pásmu s vedením šesti mohutných úderů mělo za následek rozdělení nepřátelských sil, dezorganizaci velení vojskům a jejich zničení. Velmi poučné jsou zkušenosti z

— různorodého bojového použití tankových a mechanizovaných vojsk v operaci (zúčastnily se jí 4 tankové armády, 10 samostatných tankových a mechanizovaných sborů, 16 samostatných brigád tanků a SHD, více než 80 samostatných pluků tanků a SHD),

— hromadného používání dělostřelectva,

— těsné součinnosti pozemních vojsk a letectva.

Berlínská operace vešla do historie jako vítězný závěr těžké a slavné cesty, kte-

rou prošly sovětské ozbrojené síly vedené komunistickou stranou.

Vítězství Sovětské armády v berlínské operaci vytvořilo výhodné podmínky k rychlé likvidaci posledního velkého uskupení německých fašistických vojsk na území Československa a v Rakousku a ke konečné porážce nepřítelů.

Autoři dále rozebírají situaci a průběh událostí na západní a italské frontě, kde spojenecká vojska v roce 1945 uskutečnila řadu velkých operací.

Na západní frontě spojenecká vojska očistila od nepřítelů celé území na západ od řeky Rýn, násilným přechodem překonala tento vodní tok, obklíčila a zničila uskupení německých fašistických vojsk v rúském průmyslovém prostoru. V dalším rozvíjela útok do hloubky Německa, vyšla na řeku Labe a na pobřeží Baltského moře, zaútočila ve východním směru na jih od Berlína a spojila se s vojsky Sovětské armády.

V Itálii spojenecká vojska v průběhu útoku společně s italskými osvobozenec-kými silami donutila nepřítelů kapitulovat.

Při plánování a vedení operací spojenecké velení vycházelo z toho, že nepřítel bude klást odpor všemi možnými silami a prostředky. Proto věnovala velkou pozornost utajení všech opatření. Na směru hlavních úderů vytvářeli spojenci velká uskupení, podporovaná silným letectvem.

Svazy a svazky v útoku byly členěny do hloubky. V prvních sledech armád byly obyčejně dva sbory, ve druhém sledu jeden sbor. Bojová sestava sborů byla čí-něna do dvou až tří sledů. Obrněné diví-ze nebo brigády byly nejčastěji ve druhém nebo třetím sledu sboru. Ztečí pěchoty a tanků předcházela mohutná letecká a dělostřelecká příprava. Např. předběžná letecká příprava v operaci k obklíčení ně- meckých fašistických vojsk v rúském prů- myslovém prostoru trvala celý měsíc a měla izolovat nepřítelů od ostatní části Německa. Délka trvání letecké přípravy před ztečí pěchoty a tanků se pohybovala od 40 minut (na italské frontě) do 10 ho- din až tří dnů (na západní frontě). Byla vedena metodou hromadných úderů na objekty obrany nepřítelů, zejména na úsecích průlomu. Dělostřelecká příprava trvala od 45 minut do 8 hodin.

Taktickou hloubku obrany prolamova- ly pěší svazky za podpory tanků, dělo- střelectva a letectva. V operační hloubce působily rychlé obrněné a mechanizované svazky, které zpravidla zásobovalo letec- tvo. Letouny přistávaly na plochách v blí- kosti fronty. Např. během dubna dopravní a bojové letouny se sňatou výzbrojí usku- tečnily na západní frontě 20 tisíc vzletů

a převezly asi 60 tisíc tun různého materiálu.

Charakteristickou zvláštností útočných operací spojeneckých vojsk byl násilný přechod celé řady velkých vodních překážek, zpravidla s plánovanou přípravou, v některých případech i po ovládnutí předmostí z chodu. Tak tomu bylo např. na pravém břehu Rýna v prostoru Remagen. Před násilným přechodem řeky probíhala intenzivní letecká a dělostřelecká příprava. Díky tomu byla obrana nepřitele na protilehlém břehu v podstatě umlčena a svazky spojenců se střetávaly se slabým odporem a úspěšně splnily stanovené úkoly.

Pozornost zasluhují zkušenosti z používání vzdušných výsadkových vojsk, která sehrála významnou úlohu při násilném přechodu Rýna vojsky 21. skupiny armád. Vzdušné výsadky byly vysazovány v týlu nepřitele 8–12 km od předního okraje, zpravidla za 13 hodin po přepravě pěchoty a tanků přes řeku.

Charakter operací na západní frontě ovlivňovala snaha německého fašistického velení přesunout všechny bojeschopné svazky na sovětsko-německou frontu. Svazky na západě nekladly vážný odpor, vyhýbaly se bojům a čekaly na vhodný okamžik přejít do zajetí.

Ve zvláštní směrnicí národně socialistické strany ze 3. dubna bylo řečeno: „O osudu války se rozhoduje ne na západě, ale na východě. Udržení východní fronty je předpokladem přelomu v průběhu války“. Tuto tendenci nacistů dokazují i tato čísla. Před zahájením berlinské operace bylo soustředěno na sovětsko-německé frontě 214 německých divizí, z toho 34 tankových a 15 motorizovaných, a 14 brigád. Na západní frontě bylo jen 60 divizí

wehrmachtu, z toho 5 tankových, ovšem v celkové hodnotě jen 26 divizí na plných počtech.

Válečné loďstvo Velké Británie a USA na Atlantickém oceáně a Středozemním moři plnilo úkoly k ochromení námořních komunikací fašistického Německa a k zabezpečení vojenských přeprav do přístavů Francie, Belgie, Holandska, Itálie a Řecka.

Ozbrojené síly spojenců v závěrečném období války v Evropě tak významně přispěly k celkovému vítězství nad fašistickým Německem.

Autoři v knize rozebírají i zahraniční politickou činnost válčících států. Vítězství sovětských ozbrojených sil rozhodujícím způsobem ovlivňovala situaci ve světě ve prospěch antihitlerovské koalice a ještě více zvýšila autoritu Sovětského svazu. Zvláštní význam v roce 1945 měly konference šéfů vlád SSSR, USA a Velké Británie na Krymu a v Potsdamu, na kterých byly přijaty plány koordinace činnosti ve válce a opatření k problémům poválečného uspořádání světa. Celý průběh války, výsledky těchto konferencí a porážka fašistického bloku v Evropě v praxi dokázaly možnost spolupráce států s rozdílným sociálním zřízením v boji proti agresii.

V urputných bojích Sovětská armáda nejenže uchránila vymoženosti Velkého Října, ale i osvobodila řadu států Evropy od okupantů. Všestranná pomoc SSSR státům při jejich osvobození od fašistického jha byla projevem leninské zahraniční politiky Sovětského svazu. Vznikly příznivé podmínky pro boj pracujících za rozvoj revolučních změn v jejich zemích. Osvobození států střední a jihovýchodní Evropy napomohlo činnosti vnitřních revolučních sil k ustavení nových spojeckých zřízení.

Ve druhé části knihy věnují autoři pozornost především práci strany. Díky organizačtorské činnosti leninské komunistické strany dosáhly sovětské ozbrojené síly v operacích roku 1945 vynikajících vítězství. Strana mobilizovala všechny materiální a duchovní síly k dosažení rychlé a úplné porážky nepřitele. V důsledku toho došlo ke zvýšení tempa růstu hlavních odvětví ekonomiky, k obnově národního hospodářství v osvobozených prostorech. Výroba hlavních druhů vojenské techniky a výzbroje byla na nejvyšší úrovni za celou dobu války.

Sovětské ozbrojené síly měly ve své výzbroji mnohem více a dokonalejších

zbraní a bojové techniky než nepřítel. To bylo jedním z faktorů, který podmiňoval vedení velkých útočných operací současně, bez podstatných přestávek, na celé sovětsko-německé frontě. Vítězství ekonomiky SSSR nad ekonomikou fašistického Německa je přesvědčivým důkazem převahy socialistického způsobu výroby nad kapitalistickým. Jednota fronty a týlu, armády a lidu, která zákonitě vyplývá ze samé podstaty socialismu, byla zárukou úspěchu v boji s agresorem.

V závěrečné části knihy věnují autoři pozornost vojenskému umění bojujících států. Zvláštní místo zaujímá rozvoj sovětského vojenského umění a způsoby pl-

nění strategických, operačních a taktických úkolů v tomto období.

Vojenské umění států antihitlerovské koalice se rozvíjelo v těsné vzájemné spojitosti s růstem jejich válečně ekonomického potenciálu. V závěrečném období války v Evropě jak sovětské ozbrojené síly, tak i armády USA a Velké Británie uskutečnily strategické útočné operace, jejichž výsledkem byla úplná porážka wehrmachtu. Velké strategické operace sovětských ozbrojených sil měly rozhodující vliv na bojovou činnost angloamerických vojsk.

Tak jako v předchozích letech války, rozhodující události roku 1945 probíhaly na pozemních frontách. Zejména zničení armád fašistického Německa mělo za následek jeho bezpodmínečnou kapitulaci.

Nakonec autoři rozebírají hlavní problémy mezinárodních vztahů. Vedoucí úloha Sovětského svazu, kterou sebral v porážce hitlerovského Německa, vedla k nevídanému růstu jeho autority. Řešit mezinárodní problémy bez SSSR bylo již nemožné. Sovětský svaz bojoval za to, aby základem mírového uspořádání byly principy demokracie a pokroku, které odpovídaly zájmům lidových mas celého kontinentu.

Nejdůležitější místo ve vztazích mezi SSSR a jeho spojenci zaujímala otázka a charakter nové mezinárodní organizace (OSN), která by nepřipustila opakování chyb předválečné organizace, vypracovala

účinná praktická opatření na ochranu lidstva před nebezpečím obnovení fašismu, k zabezpečení bezpečnosti národů, jejich svobody a nezávislosti. Jedním z prvních takových opatření programu Organizace spojených národů byl požadavek přísného a spravedlivého potrestání válečných zločinců.

Myšlenka mezinárodního trestního soudu byla realizována ve formě organizace norimberského procesu nad hlavními fašistickými válečnými zločinci. Široká obecná známost a bezvadné právní zdůvodnění tohoto procesu, přesvědčivost obvinění a jednomyslnost soudců měly velký mezinárodní ohlas. Proces poprvé v historii mezinárodních vztahů skoncoval s beztrestností agrese a agresorů z trestního a právního hlediska, uznal agresi jako nejtěžší zločin mezinárodního charakteru.

Jednání procesu i vynesené rozsudky se staly významným přínosem pro mezinárodní právo. Utvrdily ve vědomí národů trestný charakter takových pojmů jako je mezinárodní spočívání plánování, příprava a vedení agresivní války a její propaganda.

Norimberský proces dokázal, že vůle ke spolupráci je schopna zabezpečit jednotu k dosažení šlechetného cíle — vyloučení nespravedlivých válek ze života lidstva. Výsledky procesu jsou závažným varováním těm agresivním silám imperialismu a reakce, které se dosud nezřekly svých dobrodružných plánů.

Vojenskopolitické události posledního období druhé světové války v Evropě poutají pozornost vědeckých pracovníků mnoha zemí. Je to zákonitě, protože s nimi těsně souvisí nejdůležitější problémy poválečného uspořádání Evropy, charakter mezinárodních vztahů, změny v poměru sil ve prospěch socialismu.

V této souvislosti je nutné odsoudit snahy buržoazních historiků falzifikovat tyto události, snižovat rozhodující význam vítězství Sovětské armády v závěrečném období války v Evropě. Autoři dokazují neudržitelnost podobných tvrzení.

V této knize najde čtenář rozsáhlé a hodnověrné informace o konkrétních otázkách vojenské historie. Vzhledem k bohatství obsahu a vysoké vědeckoteoretické úrovni zpracovaných materiálů můžeme knihu považovat za velký přínos do historické vědy.